

รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1

Development of an Experience-Based Teaching Model Together with Teaching with the Use of Community Learning Resources to Develop Group Process Skills in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area at Prathom Suksa V Level of Wat Bo (Nantha Wittaya) NakhonPak Kret School

โชติมา กลิ่นบุบผา¹

Chotima Klinbubpa

k.chotima@hotmail.com

Received:	20-07-2018
Revised:	30-08-2018
Accepted:	10-09-2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและประเมินความต้องการรูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (2) พัฒนารูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม (3) ทดลองใช้รูปแบบการสอน และ (4) ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสอน

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การวิจัยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และประเมินความต้องการของรูปแบบและพัฒนากรอบแนวคิด กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 100 คน และผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของรูปแบบการสอน เครื่องมือการวิจัย คือ (1) แบบสอบถามความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการสอน (2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิด ขั้นที่ 2 การพัฒนาและประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบประเมินคุณภาพ ขั้นที่ 3 การวิจัย นำรูปแบบการสอนที่ผ่านการประเมินคุณภาพไปทดลองใช้เบื้องต้นกับนักเรียน จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม นำผลจากการทดลองใช้เบื้องต้นไปปรับปรุงและนำไปทดลองใช้จริงกับนักเรียน จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือในการทดลองใช้เบื้องต้นและใช้จริง คือ (1) รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้

¹ โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1

Wat Bo (Nantha Wittaya) NakhonPak Kret School

เรียนรู้ในชุมชน (2) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน (3) แบบประเมินทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม (4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (5) แบบสอบถามความพึงพอใจ ขั้นที่ 4 การพัฒนาโดยการจัดประชุมสัมมนาผู้บริหาร และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสังกัดเทศบาลนครปากเกร็ด จำนวน 28 คน เกี่ยวกับรูปแบบการสอน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความต้องการการสอนแบบอิงประสบการณ์ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และต้องการเรียนด้วยทักษะกระบวนการกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดของรูปแบบการสอน (2) รูปแบบการสอน ประกอบด้วย (2.1) องค์ประกอบ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล และ (2.2) ขั้นตอนของรูปแบบการสอนมี ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดหน่วยประสบการณ์ ขั้นที่ 2 การประเมินก่อนเผชิญประสบการณ์ ขั้นที่ 3 การเข้ากลุ่มและชี้แนะแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 4 การกำหนดเป็นประสบการณ์หลักและประสบการณ์รองจากหน่วยประสบการณ์ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 5 การเผชิญประสบการณ์ด้วยการรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 6 การเผชิญประสบการณ์แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลการเผชิญประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และขั้นที่ 8 การประเมินหลังเผชิญประสบการณ์ (3) การทดลองใช้รูปแบบการสอนในการทดลองใช้จริงพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 E_1/E_2 เรียงตามลำดับแต่ละหน่วย ดังนี้ 81.27/82.71, 82.29/82.00, และ 80.00/81.71 นักเรียนทุกคนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนมีทักษะการทำงานกลุ่มผ่านตามเกณฑ์ ร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความพึงพอใจของนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ (4) ผู้บริหารและครูมีความเห็นว่ารูปแบบการสอนมีความเหมาะสมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านความมีประโยชน์ มีความสมบูรณ์ และมีความชัดเจน

คำสำคัญ: รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ การสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน กระบวนการทำงานกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were as follows: (1) to study basic information and investigate the needs for the experience-based teaching model together with teaching with the use of community learning resources to develop group process skills in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area at Prathom Suksa V level; (2) to develop the experience-based teaching model together with teaching with the use of community learning resources to develop group process skills; (3) to try out the developed teaching model; and (4) to evaluate and improve the teaching model.

This research and development study comprised four phrases. Phrase 1 was an analysis of basic information, investigation of the needs for the teaching model, and development of the conceptual framework. The research sample consisted of school administrators, teachers in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area, and 100 Prathom Suksa V students; while the research informants were experts on the conceptual framework of the teaching model. The employed research instruments were (1) a questionnaire on the needs for the teaching model; (2) an interview form for interviewing the experts on the conceptual framework of the teaching model. Phrase 2 was the development of the teaching model and the assessment of the developed teaching model by the experts using a quality assessment form. Phrase 3 was the preliminary try-out of the verified teaching model with 35 students, obtained by cluster sampling in the first semester of the 2016 academic year. The preliminary try-out results were used for the improvement of the teaching model. After that, the improved teaching model was tried out with 30 students, obtained by cluster sampling in the first semester of the 2017 academic year. The research instruments employed for the try-outs were (1) an experience-based teaching model together with teaching with the use of community learning resources; (2) learning management plans based on the teaching model; (3) a scale to assess group process skills; (4) a learning achievement test; and (5) a scale to assess student's satisfaction with the teaching model. Phrase 4 was the evaluation and improvement of the teaching model by organizing a seminar involving 28 administrators and teachers in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area in schools under Pak Kret City Municipality. The research instrument was a questionnaire on opinions toward the teaching model. Research data were analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, E_1/E_2 efficiency index, t-test, and content analysis.

Research results were as follows: (1) the administrators, teachers and students rated the needs for the experience-based teaching model together with teaching with the use of community learning resources at the highest level; and the experts agreed with the conceptual framework of the teaching model; (2) the developed teaching model composed of (2.1) components: rationale, objectives, learning activities, media and learning resources, and evaluation; and (2.2) the teaching procedures in the teaching model included: step 1: determination of experience units, step 2: pre-experience assessment, step 3: forming into groups and using the group process to identify community learning resources, step 4: determination of major and minor experiences for each experience unit using the group process, step 5: obtaining experience of data collection using the group process, step 6: obtaining experience on community learning resources using the

group process; step 7: analysis of results of obtaining experience using the group process, and step 8: post-experience assessment; (3) results of try-out of the teaching model showed that all of the three experience units were efficient at 81.27/82.71, 82.29/80.00, and 80.86/81.71 that met the pre-determined 80/80 efficiency criterion; every student learning with the teaching model had the group process skills passing the 80 percent criterion; the students' post-learning achievement was significantly higher than their pre-learning counterpart achievement at the .05 level of statistical significance; and their satisfaction with the teaching model was at the highest level; and (4) the administrators and teachers expressed their opinions that the teaching model was appropriate at the highest level in the aspects of usefulness, completeness, and clarity.

Keywords: experience-based teaching model, teaching with the use of community learning resources, group process, Social Studies, Religion and Culture Learning Area, Prathom Suksa

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการศึกษาผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1 ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบปัญหาและข้อเสนอแนะในฐานที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญคือ (1) ปัญหาทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยทั้งของโรงเรียน และของส่วนกลางที่ตั้งไว้ไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด (โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1, 2558) (2) จากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนเป็นการส่วนตัวของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ ไม่ชอบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มนี้ ซึ่งเนื้อหาสาระส่วนใหญ่เป็นพุทธิพิสัย การจดจำค่อนข้างยาก (3) นอกจากนี้ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน (โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1, 2559) โดยภาพรวมซึ่งพบว่า โรงเรียนควรเสริมสร้างนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ มีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง มีทักษะในการทำงาน และควรที่ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ (โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1, รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จากสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้ากลุ่มสายงานจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการนโยบาย และการจัดการศึกษาแนวใหม่ จึงได้วิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับ

แรกของการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นพร้อมกับการปฏิรูปการศึกษา ในมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 คือ (1) ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้ผู้เรียนจากประสบการณ์จริง ประยุกต์ความรู้มาใช้ รู้จักแก้ปัญหา เป็นฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (3) การให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อการเรียนการสอนและจากแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และ (4) การส่งเสริมการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553, น.12-14) 2) การศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) 3) การจัดการศึกษาในแนวใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 ที่ควรนำมาใช้ให้เหมาะกับการสอนสังคมศึกษา คือ ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับการสอนให้น้อยลง ผู้เรียนเรียนรู้ให้มากขึ้น เป็นวิธีแบบใหม่ที่ให้นักเรียนทำงานเป็นทีม และตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจได้มากกว่าการท่องจำ และคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอน

ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, 2554, น.31-51)

ดังนั้น สืบเนื่องจากการศึกษาข้างต้น จึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยได้ศึกษาการสอนที่เหมาะสมที่สนองตอบตามหลักการและแก้ปัญหาการเรียนและผู้เรียนได้ จึงได้ศึกษาและพบว่า (1) วิธีการสอนแบบอิงประสบการณ์ (Experience – Bases Approach – EBA) ซึ่งผู้พัฒนาการสอนท่านนี้ คือ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ พัฒนาขึ้นเมื่อปี 2540 และเผยแพร่แต่ยังไม่ได้นำมาใช้อย่างแพร่หลายยังเป็นนวัตกรรมการสอน ได้กล่าวว่า “การสอนแบบอิงประสบการณ์มุ่งให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ โดยใช้ความรู้และทักษะ ความชำนาญตามที่จำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนเผชิญ ผจญ และเผชิญประสบการณ์ที่กำหนด โดยที่เป็นการผสมผสานหลายแบบของวิธีการสอน การสอนแบบอิงประสบการณ์จึงขึ้นอยู่กับความพร้อมเพรียงของแหล่งวิทยาการและแหล่งการเรียนรู้ที่จะให้ประสบการณ์กับผู้เรียน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2540)

สำหรับการสอนแบบอิงประสบการณ์จะต้องมีแหล่งวิทยาการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ประสบการณ์นั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงการทำให้ชุมชนเป็นแหล่งวิทยาการหรือแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งได้ศึกษาการสอนที่ใช้แหล่งการเรียนรู้หรือการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ยังไม่พบ มีแต่วิธีการสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา (Field Trip) ซึ่งทิตินา แคมมณี (2553, น. 23 - 342) ได้กล่าวถึง การสอนแบบทัศนศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปดังนี้ วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา เป็นการให้แหล่งการเรียนรู้ชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ตรงในเรื่องที่เรียน ช่วยให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานร่วมกันในการวางแผน และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษาของผู้เรียนร่วมกัน โดยผู้สอนและผู้เรียนต้องวางแผนร่วมกัน ดังนั้น จึงเหมาะสมที่เป็นการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบอิงประสบการณ์ และยังพบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนี้ เพราะ (1) ทำให้ผู้เรียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ผู้เรียนแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และ(2) ปรับตัวเกี่ยวกับบทบาท

ของมนุษย์ในสังคมได้ (3) เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (4) ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนผ่านประสบการณ์ตรง (5) ฝึกลักษณะนิสัยทางสังคมที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำ และ (6) ช่วยให้โรงเรียนและชุมชนใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเป็นพลเมืองดียิ่งขึ้น (ลัดดา ศิลาน้อย, 2543 และ 2545)

ความพยายามในการแก้ปัญหาการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แนวทางหนึ่งคือ การหารูปแบบการสอนที่เหมาะสมที่ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น มีความสนใจในการเรียน เข้าใจการเรียนรู้ มีความชอบที่จะเรียน โดยใช้ทักษะการสอนกลุ่ม เป็นตัวกระตุ้นให้ช่วยเหลือกัน และผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติโดยใช้ประสบการณ์ตรงร่วมกันทำและร่วมกันคิด โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนารูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการทำงานกลุ่มพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มให้เกิดขึ้น ทักษะกระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการที่จะใช้พลังกลุ่มเพื่อทำให้งานนั้นสำเร็จ ล่วง พลังกลุ่มจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการช่วยเหลือและเรียนรู้ จากบทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ตาม การสร้างเป้าหมายร่วมกัน คือ ความสำเร็จของงาน การสอนทั้งสองรูปแบบเมื่อผสมผสานกัน สามารถทำให้กระบวนการกลุ่มพัฒนาขึ้นทำให้เกิดทักษะกระบวนการกลุ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม

4. เพื่อประเมินผลรูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบของการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิจัย (Research : R1) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและประเมินความต้องการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในขั้นที่ 1 การวิจัย R1

กลุ่มที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1 รวมทั้งสิ้นจำนวน 135 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนของประชากร ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 80 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 100 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา ด้านแหล่งการเรียนรู้ และด้านประถมศึกษา

2. เครื่องมือการวิจัย ในขั้นที่ 1 การวิจัย R1 ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามความต้องการเกี่ยวกับการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม มีจำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีจำนวน 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 ความต้องการการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีจำนวน 1 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบเขียนตอบ ฉบับที่ 2 สัมภาษณ์นักเรียนเป็นแบบสอบถามความต้องการ

ของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน มีจำนวน 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด และแบบเขียนตอบ คุณภาพแบบสอบถามฉบับที่ 1 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.82 ฉบับที่ 2 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85

2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของรูปแบบการสอน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีจำนวน 4 ประเด็น ประเด็นที่ 1 สัมภาษณ์กรอบแนวคิดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน ประเด็นที่ 2 สัมภาษณ์กรอบแนวคิดของขั้นตอนรูปแบบการสอน ประเด็นที่ 3 สัมภาษณ์กรอบแนวคิดของการนำรูปแบบไปใช้ และประเด็นที่ 4 คุณภาพโดยรวมของกรอบแนวคิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นที่ 1 การวิจัย R1 (1) การเก็บข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ผู้วิจัยได้ส่งและรับกลับคืนมาด้วยตนเอง จำนวน 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ฉบับ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ ในการได้ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นที่ 1 การวิจัย R1 เป็นแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เชิงพรรณนาที่เป็นแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การพัฒนา (Design and Development : D1) เป็นการออกแบบพัฒนาการสร้าง และการประเมินคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูล ในขั้นที่ 2 การพัฒนา (D1) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประถมศึกษา จำนวน 2 คน ด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 2 คน และด้านวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือการวิจัย ในขั้นที่ 2 การพัฒนา (D1) ประกอบด้วย

1) แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์โดยให้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม มีจำนวน 5 ตอน ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพด้านองค์ประกอบของรูปแบบการสอน ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพของขั้นตอน และแบบจำลองของรูปแบบ มีขั้นตอนหลัก และขั้นตอนย่อย ตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพเงื่อนไขของรูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์โดยให้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอนโดยรวม ลักษณะของแบบประเมินคุณภาพตอนที่ 1 ถึงตอนที่ 4 เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ มีจำนวน 1 ข้อคำถาม ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

2) รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์โดยให้แหล่งการเรียนรู้ ที่ใช้พัฒนาขึ้น มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการสอน
ตอนที่ 2 ขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยของรูปแบบการสอนและแบบจำลองของรูปแบบการสอน
ตอนที่ 3 การนำรูปแบบการสอนไปใช้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นที่ 2 การพัฒนา (D1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านรูปแบบการสอนดำเนินการดังนี้ สร้างรูปแบบการสอน และแบบประเมินคุณภาพให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญส่งแบบประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนมาทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นที่ 2 การพัฒนา (D1) ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3 การวิจัย (Research : R2) เป็นการทดลองใช้และนำไปใช้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นที่ 3 การวิจัย (R2)

กลุ่มที่ 1 เพื่อการทดลองใช้เบื้องต้น

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา)

นครปากเกร็ด 1 มีจำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 115 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1 มีจำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 35 คน มีผลการเรียนคละกัน คือ ผลการเรียนดีหรือเก่ง จำนวน 9 คน ผลการเรียนปานกลาง จำนวน 16 คน และผลการเรียนอ่อนหรือต่ำ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 เพื่อทดลองใช้จริง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1 มีจำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 110 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1 มีจำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม นักเรียนทั้งสิ้น 30 คน มีผลการเรียนคละกัน คือ ผลการเรียนดีหรือเก่ง จำนวน 10 คน ผลการเรียนปานกลาง จำนวน 12 คน และผลการเรียนอ่อนหรือต่ำจำนวน 8 คน

2. เครื่องมือการวิจัย ในขั้นที่ 3 การวิจัย (R2) ประกอบด้วย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการสอน มีจำนวน 15 แผน (18 ชั่วโมง) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ผลปรากฏว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และการประเมินคุณภาพโดยรวม อยู่ในระดับดีมาก

2) รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ ร่วมกับการสอน ด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนากระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วย องค์ประกอบ ขั้นตอน และแบบจำลอง

3) แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นแบบประเมินแบบอิงเกณฑ์มี 5 ด้าน คือ การช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม การตั้งใจในการทำงานกลุ่ม ความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม และการมี

จิตอาสา กับเพื่อนในการทำงานกลุ่ม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นที่ 3 การวิจัย (R2)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 การทดสอบค่า ที่ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 4 ประเมิน ปรับปรุง และพัฒนา (Evaluation and Development: D2) เป็นการประเมิน ปรับปรุง และ พัฒนา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ใน ขั้นที่ 4 การพัฒนา (D2)

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร จำนวน 7 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สอนในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด เทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 31 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 22 ที่ปฏิบัติงานในปี การศึกษา 2559 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือในการวิจัย ในขั้นที่ 4 การพัฒนา (D2) คือ แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบการ สอน มีจำนวน 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน ที่มีต่อ องค์ประกอบ ขั้นตอนหลัก และขั้นตอนย่อยของ รูปแบบการสอน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในการนำไปใช้รูปแบบการสอน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็น ด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อย ที่สุด และแบบปลายเปิดหรือแบบเขียนตอบ ผู้วิจัยได้นำ

แบบสอบถามความคิดเห็นให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพ ของแบบสอบถามโดยการหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 และได้ประเมินคุณภาพโดย ภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นที่ 4 การพัฒนา (D2) ดังนี้

1) ดำเนินจัดประชุมสัมมนา ผู้วิจัยได้ บรรยายถึงที่มาของการวิจัย ชมวิดีโอ การทดลองใช้รูปแบบ การสอน ในการทดลองใช้จริง

2) นำเสนอประเด็นการสัมมนาและ ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ได้ แบบสอบถามครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นที่ 4 การพัฒนา (D2) ใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนแบบอิง ประสพการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน นำเสนอผล ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาความต้องการของ ผู้บริหาร ครูผู้สอนสังคมศึกษาเกี่ยวกับการสอนแบบอิง ประสพการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน มีดังนี้ ความต้องการของผู้บริหาร และครูผู้สอนสังคมศึกษา เกี่ยวกับด้านการที่ครูได้มาซึ่งหน่วยประสพการณ์ แนวทางที่ ครูจะได้มาซึ่งหน่วยประสพการณ์ เกี่ยวกับการประเมิน ความรู้ของนักเรียนก่อนการสอนแบบอิงประสพการณ์ ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เกี่ยวกับการ ชี้แจงแนะนำแหล่งเผชิญประสพการณ์ เกี่ยวกับการนำ หน่วยประสพการณ์มากำหนดเป็นประสพการณ์หลักและ ประสพการณ์รอง เกี่ยวกับการให้นักเรียนเผชิญ ประสพการณ์หลักที่ 1(การรวบรวมข้อมูลของนักเรียน) เกี่ยวกับการเผชิญประสพการณ์หลักที่ 2 (เผชิญแหล่งการ เรียนรู้) เกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการเผชิญประสพการณ์ (รายงานผล และสรุปผล) และเกี่ยวกับการประเมินหลัง เผชิญประสพการณ์ ทั้งหมดดังกล่าวนี้ โดยภาพรวม อยู่ใน

ระดับ มากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณารายข้อในรายชื่อของ แต่ละด้านทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนสังคมศึกษามีความต้องการ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกด้าน

1.2 ผลการศึกษาความต้องการของ นักเรียนเกี่ยวกับการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการ สอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ความ ต้องการของนักเรียนก่อนการเผชิญประสบการณ์ระหว่าง เผชิญประสบการณ์ และหลังเผชิญประสบการณ์ ด้วยการ สอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการ เรียนรู้ในชุมชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณารายข้อทุกข้อ นักเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับ มากถึงมากที่สุด

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับร่างกรอบแนวคิดของรูปแบบการสอน สรุป ผลการวิจัยได้ ดังนี้ กรอบแนวคิดขององค์ประกอบ ขั้นตอน หลักและขั้นตอนย่อย และกรอบแนวคิดการนำรูปแบบการ สอนไปใช้ มีความชัดเจน และนำไปใช้ได้

2. ผลการประเมินคุณภาพของร่างรูปแบบการ สอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการ เรียนรู้ในชุมชนโดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า อยู่ในระดับ ดีมาก มีความชัดเจน มีความสมบูรณ์ เหมาะสมกับนักเรียน และนำไปใช้ได้ รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนา ทักษะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการสอนแบบอิงประสบการณ์ ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ขั้นที่ 1 กำหนดหน่วยประสบการณ์ ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนเผชิญ ประสบการณ์ ขั้นที่ 3 เข้ากลุ่มและชี้แจงแนะนำแหล่งการ เรียนรู้ในการเผชิญประสบการณ์ ขั้นที่ 4 กำหนด ประสบการณ์หลักและประสบการณ์รองโดยใช้กระบวนการ กลุ่ม ขั้นที่ 5 เผชิญประสบการณ์ด้วยการรวบรวมข้อมูล โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 6 เผชิญประสบการณ์แหล่ง การเรียนรู้ในชุมชนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 7

วิเคราะห์ผลการเผชิญประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และขั้นที่ 8 ประเมินผลหลังเผชิญประสบการณ์

ตอนที่ 3 การนำรูปแบบการสอนไปใช้ มีแนวทาง ในด้านเงื่อนไขของการนำรูปแบบการสอนไปใช้ครอบคลุม การกำหนดบทบาทของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ใน ชุมชน การเตรียมความพร้อมโดยการประสานกับแหล่งการ เรียนรู้ และการสร้างเครื่องมือในการประเมินการนำรูปแบบ การสอนไปใช้

3. ผลการใช้รูปแบบการสอน สรุปผลได้ดังนี้

1) ผลการทดลองใช้เบื้องต้น พบว่า (1) รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 E_1/E_2 มี ดัชนี 81.27/81.51, 81.26/82.32, และ 80.86/81.71 (2) นักเรียนแต่ละคนมีทักษะกระบวนการ กลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 (3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (4) นักเรียนความพึงพอใจ ต่อการเรียนด้วยรูปแบบการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ผลการทดลองใช้จริง พบว่า (1) รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 E_1/E_2 มี ดัชนี 81.27/82.71, 82.29/80.00, และ 80.86/81.71 (2) นักเรียนแต่ละคนมีทักษะกระบวนการ กลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 (3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (4) นักเรียนความพึงพอใจ ต่อการเรียนด้วยรูปแบบการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบการสอน ของ ผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านมีประโยชน์ต่อนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ นำแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รูปแบบการสอนมีความ ชัดเจน และสมบูรณ์นำไปใช้ได้ทันที

อภิปรายผล

การอภิปรายผลมี 4 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการประเมินความต้องการของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ทั้งสามกลุ่มมีความต้องการรูปแบบ การสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการ

เรียนรู้กระบวนการเพื่อพัฒนาทักษะของกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการเหมือนกันอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ต้องการให้มีการสอนแบบอิงประสบการณ์ โดยครูเป็นผู้กำหนดประสบการณ์หลักและรอง และต้องการให้มีการเผชิญประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่าผู้บริหารและครูยังเห็นความสำคัญของการสอนที่ให้ผู้เรียนลงมือทำ มุ่งให้ผู้เรียนได้ทำมากกว่ามุ่งให้รู้ และทั้งผู้บริหารและครูยึดมาตรการและนโยบายที่โรงเรียนควรมีความสัมพันธ์กัน ในชุมชน ส่วนนักเรียนมีความต้องการเตรียมตนเองก่อนเรียนด้วยการสอนแบบอิงประสบการณ์ และการเข้ากลุ่มในการทำภารกิจและงาน ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นการสอนแนวใหม่ นักเรียนยังไม่เคยเรียนมาก่อนจึงต้องการให้ผู้สอนเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน ส่วนการเข้ากลุ่มต้องการมากที่สุดอาจเป็นเพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางและอ่อนมากกว่าเก่ง จึงต้องการเพื่อนช่วยในการค้นคว้า

2. ผลการพัฒนา รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนโดยแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม ซึ่งพัฒนาขึ้นมี 8 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดหน่วยประสบการณ์ ในขั้นนี้ครูต้องเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้หรือหน่วยเนื้อหาเพื่อเตรียมการก่อนสอน ถ้ายังเป็นหน่วยเนื้อหาที่ใช้ในการสอนแบบอิงประสบการณ์ย่อมไม่ได้ ในประเด็นนี้ตรงกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545, น. 151 – 152) ได้กล่าวถึงการสอนแบบอิงประสบการณ์ต้องมีการกำหนดประสบการณ์ โดยการนำหน่วยเนื้อหา มาเปลี่ยนแปลงหน่วยประสบการณ์ก่อนที่จะกำหนดประสบการณ์หลักและประสบการณ์รอง และที่สำคัญคือ จำเป็นต้องกำหนดประสบการณ์เพื่อให้หน่วยประสบการณ์ได้สอดคล้องกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนจึงเน้นประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน

ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนเผชิญประสบการณ์ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่จำเป็นต้องมี เพราะจะทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้ทราบว่าการเรียนหรือเผชิญประสบการณ์ นักเรียนมีความรู้เดิมเท่าใด หลังเผชิญประสบการณ์มีความรู้เพิ่มขึ้นตามขั้นตอนการสอนแบบอิงประสบการณ์ได้กำหนดขึ้น

ประเมินก่อนเผชิญประสบการณ์ เป็นขั้นแรกของขั้นตอนการสอนแบบอิงประสบการณ์ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540) ได้กล่าวว่า “ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนเผชิญประสบการณ์ เป็นการศึกษาประสบการณ์เดิมของนักเรียนก่อนที่จะเผชิญประสบการณ์ โดยดำเนินการทดสอบก่อนเผชิญประสบการณ์” ตรงกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ (Hergenholtz and Lozon, 1993, p. 56) ได้กล่าวว่า “การสำรวจความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนโดยการวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียน”

ขั้นที่ 3 เข้ากลุ่มและชี้แจงแนะนำแหล่งการเรียนรู้ในการเผชิญประสบการณ์ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นสำคัญที่ผู้เรียนควรได้ทำความรู้จัก ได้กำหนดบทบาทในการอยู่ร่วมกันในกลุ่ม และครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ โดยการแนะนำแหล่งการเรียนรู้ ในประเด็นนี้ตรงกับงานวิจัยของ อำนวย แนนอุดร (2552) ได้ทำวิจัยเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างในระดับเดียวกับงานวิจัยเรื่องนี้ ข้อค้นพบที่น่าสนใจจากการสอบถามพฤติกรรมทักษะกระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนต้องการให้เห็นถึงบทบาทการเป็นสมาชิกของกลุ่มอยู่ในระดับมากกว่าทุกด้าน ประกอบกับงานวิจัยของจันทร์จิรา ช้วนนา (2553) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ข้อค้นพบที่ตรงกัน คือ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากระบวนการกลุ่มทำให้ได้ฝึกนิสัยให้กับสังคมและทำงานร่วมกับเพื่อนได้ส่วนการชี้แนะแหล่งการเรียนรู้ในการเผชิญประสบการณ์เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจตรงกับทฤษฎีการเรียนรู้ของกันธรี (Hergenholtz and Lozon, 1993, pp. 202 – 223) ได้กล่าวว่า การสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ในเรื่องนี้ยังพบงานวิจัยของมณีรัตน์ พิมพ์ภรณ์ (2555) ได้ทำวิจัยโดยพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้

ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยในขั้นที่ 1 มีการนำเสนอแหล่งการเรียนรู้ชี้แนะแหล่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 กำหนดประสบการณ์หลักและประสบการณ์รองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นนี้ครูผู้สอนจะอธิบายประสบการณ์หลักและประสบการณ์รอง และครูผู้สอนนำเสนอประสบการณ์หลักและรอง จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายการนำเสนอประสบการณ์หลักและรองของครู นักเรียนในแต่ละกลุ่มเห็นว่าควรช่วยกันกำหนดประสบการณ์หลักและรองเพื่อนำประสบการณ์ตรงที่มีอยู่ในตัวนักเรียน มาใช้ให้เกิดประโยชน์มาบูรณาการกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นการให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งเกิดพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมโดยวิธีการอภิปราย นักเรียนได้ปฏิสัมพันธ์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในประเด็นนี้ตรงกับ Johnson, R.T. & Johnson, D.W. (1994) ได้กล่าวถึง “ตัวชี้สำคัญของการสอนเน้นประสบการณ์ คือ ผู้สอนควรกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ตนเองมาใช้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายกันถึงสิ่งที่ได้ประสบมา” ในการอภิปรายของนักเรียนแต่ละกลุ่มเป็นการสร้างพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ดี ตรงกับหลักการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ ทิศนา ขัมมณี (2554) กล่าวว่า “ควรให้ผู้เรียนคนอื่นให้คนในกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ เมื่อเขาเรียนจนไปก็ปรับตัวได้ง่ายและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ” ดังนั้นการอภิปรายจึงเป็นการหาความรู้จากคนในกลุ่มนี้ที่สำคัญ”

ขั้นที่ 5 เเชิญประสบการณ์ด้วยการรวบรวมข้อมูลโดยยึดกระบวนการกลุ่ม ขั้นนี้นักเรียนเข้ากลุ่มเพื่อช่วยกันรวบรวมข้อมูลตามภารกิจและงาน ในขั้นนี้นักเรียนต้องนำเสนอผลงานที่รวบรวม ร่วมกันวิพากษ์ และร่วมกันสรุป จะเห็นได้ว่าขั้นนี้มุ่งเตรียมตัวให้พร้อม คือ ให้ประสบการณ์ทางอ้อม คือ ความรู้ ความเข้าใจ ที่เป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงต้องใช้การทำงานกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลในการไปค้นคว้าหลายแห่ง และเพื่อสร้างผลงานร่วมกันด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันที่กำหนดไว้ให้ ในประเด็นนี้ตรงกับวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2555) ได้กล่าวถึง ผลกระทบของการสอนแบบอิงประสบการณ์ว่า

“บทบาทของนักเรียนจะเปลี่ยนไปนักเรียนจะมีความรับผิดชอบในการแสวงหาความรู้มาใช้ในการเผชิญประสบการณ์จากผู้รู้และแหล่งความรู้ต่างๆ” ในขณะเดียวกันการให้มีการรวบรวมข้อมูลและสร้างผลงานและเสนอผลงาน เกิดพฤติกรรมการทำงานกลุ่มขึ้น ซึ่งในการสอนแบบอิงประสบการณ์ใช้วิธีการสอนเป็นกลุ่ม ที่ใช้ในการสอนแบบอิงประสบการณ์ อรรถพันธ์ ประสิทธิ์พงษ์ และจันทร์พิมพ์ สายสมร (2555, น. 9 – 23) ได้กล่าวว่า “การให้ผู้เรียนค้นคว้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และการปฏิสัมพันธ์ ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มเรียนรู้ตามเป้าหมายการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์ จะทำให้ขั้นตอนการประกอบกิจกรรมกลุ่มได้เหมาะสม” ซึ่งตรงกับหลักการสอนเน้นประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ อีกทั้งตัวชี้วัดที่สำคัญ John & John, (1994, p. 7) กล่าวว่า “ผู้เรียนควรมีการสะท้อนความคิดและอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมาหรือเกิดขึ้นในสถานการณ์เรียนรู้ นั้น” ซึ่งตรงกับขั้นตอนคือผู้เรียนได้ประสบการณ์ คือ มีการรวบรวมข้อมูล มีการสะท้อนความคิด และมีการนำสิ่งที่รวบรวมมาอภิปรายร่วมกัน

ขั้นที่ 6 เเชิญประสบการณ์แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นหลังจากนักเรียนได้เผชิญประสบการณ์การรวบรวมข้อมูลซึ่งมีประสบการณ์ตรง ในขั้นนี้นักเรียนได้สัมผัสและได้ลงมือทำเป็นชิ้นงาน เพื่อนำความรู้ในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือทำมุ่งให้ทำ จากการสังเกตของผู้วิจัยเมื่อมีการเชิญประสบการณ์ขั้นที่ 6 นี้จะเห็นว่านักเรียนมีความสนุกกับการเรียน มีความสนใจในการเรียนและเข้าใจสมาชิกในกลุ่มกันดียิ่งขึ้น ช่วยเหลือกันมากขึ้นกว่าเดิม บรรยากาศในกลุ่มมีความเป็นกันเอง ซึ่งทั้งการสอนแบบอิงประสบการณ์และแหล่งการเรียนรู้เอื้อให้เกิดกระบวนการกลุ่ม โดยผู้วิจัยก็เลือกวิธีการสอนมาใช้ในการสอนแบบอิงประสบการณ์ คือ การสอนแบบกิจกรรมกลุ่มและฝึกปฏิบัติในด้านหลักการแนวคิดที่สนองตอบตามที่กล่าวข้างต้น ของลัดดา ศิลาน้อย (2543, น. 24 – 25) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน กล่าวคือ “นักเรียนควรปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในชั้นวางแผนนักเรียนจะได้ใช้แหล่งความรู้ตามที่กำหนดไว้ได้สัมผัส

และได้ร่วมกิจกรรม” ในขณะเดียวกันการสอนแบบอิงประสบการณ์เน้นให้ผู้เรียนได้เผชิญประสบการณ์ เข้าตามหลักของเผชิญ ผจญ และเผชิญจนกระทั่งเกิดประสบการณ์กับผู้รู้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545)

จากการเผชิญประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนจะให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่ม ดังจะเห็นจากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอน นักเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ว่านักเรียนเห็นคุณค่าของการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อนำมาใช้พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชน

ขั้นที่ 7 วิเคราะห์ผลการเผชิญประสบการณ์ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในขณะที่นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นและสรุปผลการเผชิญประสบการณ์ในกลุ่ม รวมทั้งการนำประสบการณ์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาทักษะชีวิต ตลอดจนการได้รับประโยชน์จากการทำงานกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มจะนำเสนอรายงานกลุ่มจากผลการวิเคราะห์ ขั้นวิเคราะห์จึงเป็นขั้นสำคัญของการเรียนสังคมศึกษา คือ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งตรงกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสอนแบบอิงประสบการณ์ ดังที่ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545) ได้กล่าวว่า “ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการสอนแบบอิงประสบการณ์ คือ กระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการทำงานที่สามารถนำติดตัวไปใช้ได้” และตรงกันลักษณะของการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มที่ ทิศนา ขัมมณี (2553) ได้กล่าวว่า “หลักการสอนแบบกลุ่มประสบการณ์เน้นการนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน”

ขั้นที่ 8 ประเมินผลหลังเผชิญประสบการณ์ เป็นขั้นสุดท้ายเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน และประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มเกิดขึ้นหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการสอนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียน ในขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญจะขาดไม่ได้เช่นเดียวกับการประเมินก่อนเผชิญ

3. การทดลองใช้รูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในการทดลองใช้จริง ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่นำมาใช้ตามขั้นตอนการสอนของรูปแบบ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ดังนี้ 81.27/82.71, 82.29/82.00 และ

80.00/81.71 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กัน มีความต่อเนื่องกัน และมีแผนเผชิญประสบการณ์ ซึ่งสำหรับผู้เรียนและผู้สอนดำเนินการตามประสบการณ์หลัก ประสบการณ์รอง และภารกิจ และงานที่ทำให้ผู้เรียนสามารถทำภารกิจและงาน จึงส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจการทำงานที่มอบหมายได้เป็นอย่างดี จึงทำให้นักเรียนทำคะแนนทดสอบหลังเรียนทั้ง 3 หน่วย ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80 (2) ด้านทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มในการทดลองใช้จริง พบว่า นักเรียนทุกคนมีกระบวนการกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ (2.1) ภารกิจและงานที่ครูผู้สอนกำหนดในการเผชิญประสบการณ์ทำให้นักเรียนมีโอกาสทำงานกลุ่มอย่างมีขั้นตอน มีความเข้าใจในการทำงาน คือ ทำให้การดำเนินการทำงานกลุ่มราบรื่น (2.2) ประกอบกับการจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการเรียนและตามความสมัครใจ ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มจึงมีทั้งนักเรียนที่มีผลการเรียนเก่งหรือดี ผลการเรียนปานกลาง และผลการเรียนอ่อน และยังเลือกเข้ากลุ่มตามสมัครใจ โดยในแต่ละกลุ่ม นักเรียนจึงเกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ (2.3) ด้วยลักษณะของการสอนแบบอิงประสบการณ์ใช้รูปแบบการสอนแบบกลุ่ม คือ การเรียนกับเพื่อน (Peer Directed Learning) เน้นการนำประสบการณ์มาใช้ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องแสวงหาความรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนเป็นกลุ่ม ดังที่ ลัดดา ศิลา น้อย (2543, น.24) ได้กล่าวว่า “รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในการวางแผน ครูต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมด้วยการแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มให้มีการเลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม แบ่งบทบาทหน้าที่ให้สมาชิกแต่ละคนร่วมรับผิดชอบ”

3) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากการใช้รูปแบบการสอนนี้ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะภารกิจและงานในขั้นตอนของรูปแบบการสอนได้กำหนดภารกิจและงานให้ผู้เรียนได้เผชิญประสบการณ์ จากการรวบรวมข้อมูลในเนื้อหาสาระ เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่อยู่ในตัวเอง ประกอบกับมาเผชิญประสบการณ์กับแหล่งการเรียนรู้จากประสบการณ์

ตรงที่ได้สัมผัสภาษณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่นักเรียนเรียน และได้ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมเป็นกลุ่มตลอดจนการเรียนรู้ด้วยการใช้รูปแบบการสอนแบบนี้

4) ด้านความพึงพอใจของ โดยภาพรวมนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบนี้มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนได้รับประสบการณ์ทางอ้อมได้เผชิญประสบการณ์ มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม ได้รวบรวมข้อมูลทีเรียนเป็นกลุ่มดังจะเห็นว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะนักเรียนได้กระทำเป็นจิตอาสาด้วยตนเอง รองลงมา คือ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม

4. การประเมินของผู้เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการสอน ซึ่งได้จากการจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นกับรูปแบบการสอนในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะ มาตรการและนโยบายกำหนดให้โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ซึ่งรูปแบบการสอนแบบนี้ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนนำมาใช้ในการสอน ดังที่ ลัดดา ศิลา น้อย (2545) ได้กล่าวว่า “แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นเครื่องมือที่จะสร้างสัมพันธ์มิตรอันดีระหว่างชุมชนในโรงเรียนต่างฝ่ายต่างเป็นสำคัญซึ่งกันและกัน”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาควรได้นำรูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม โดยกำหนดเป็นนโยบายที่โรงเรียนควรได้มีการทดลองสอนโดยใช้รูปแบบการสอนนี้ใน 1 ภาคการศึกษา โดยในระยะแรกอาจเพียง 2 – 3 หน่วยการเรียนรู้

2) สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรได้จัดหลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบนี้ ให้กับผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญและยอมรับ

เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยได้มาจากขั้นตอนของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น

1) ควรประเมินผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการสอนแบบนี้จำเป็นต้องจะมี เพราะผู้สอนจะได้ปรับปรุงการให้ประสบการณ์ผู้เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในด้านผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียน

2) ครูผู้สอนควรศึกษาหน่วยเนื้อหาและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยเนื้อหาและกำหนดประสบการณ์หลักและประสบการณ์รอง เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนนำไปใช้ในการอภิปรายในการทำงานกลุ่ม

3) การสร้างกลุ่มนักเรียนหรือการจัดกลุ่มนักเรียนมีความสำคัญ ครูผู้สอนควรจัดกลุ่มนักเรียนโดยผลการเรียนรู้ของนักเรียน และความสมัครใจ เป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเก่งหรือดี ผลการเรียนปานกลาง และผลการเรียนอ่อน จากนั้นให้นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มเข้ากลุ่มกันเองโดยสมัครใจ ในกลุ่มสมัครใจจะต้องมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน มีจำนวนที่เท่ากัน ในแต่ละหน่วยประสบการณ์ควรเปลี่ยนกลุ่มนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการทำงานกลุ่มได้กับเพื่อนทุกคนในห้องเรียน เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มครูต้องชี้แจงกระบวนการทำงานกลุ่ม และการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม

4) การชี้แนะแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนก่อนที่จะเผชิญประสบการณ์จะสร้างแรงจูงใจหรือความสนใจให้กับผู้เรียน ควรแนะนำความเป็นมา ที่ตั้งหรือสถานที่ ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ ฯลฯ พอสังเขป

5) ควรให้ผู้เรียนได้เผชิญประสบการณ์โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนเรียน ให้นักเรียนได้รวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นเนื้อหาความรู้ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางอ้อมก่อนที่จะได้รับประสบการณ์ตรง ประสบการณ์ทางอ้อมเกิดจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งวิทยาการต่างให้นักเรียนได้ร่วมกันทำ เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบร่วม และสร้างเป้าหมายเดียวกันให้กับกลุ่ม

6) ควรให้ผู้เรียนได้เผชิญประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน โดยครูผู้สอนต้องติดต่อและประสานกับแหล่งการเรียนรู้ล่วงหน้า และที่สำคัญในกลุ่มต้องร่วมมือกัน และเตรียมคำสัมภาษณ์เพื่อเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและให้กลุ่มฝึกในเนื้อหาที่เรียนจากแหล่งการเรียนรู้ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น พระสงฆ์ และเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ การให้ผู้เรียนได้ลงมือทำเปลี่ยนรู้จากธรรมชาติจริง คือ แหล่งการเรียนรู้ ส่วนครูผู้สอนจะช่วยอธิบายขยายความรู้จากผู้ที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ให้นักเรียนเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

7) เมื่อเผชิญประสบการณ์เรียบร้อยแล้ว นักเรียนในกลุ่มร่วมกันสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้านเนื้อหาจากผู้รู้ในแหล่งการเรียนรู้ การทำงานกลุ่มเป็นการเรียนที่นำประสบการณ์ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนกัน ครูผู้สอนควรกำหนดประเด็นในการนำประสบการณ์ได้รับไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตและสิ่งที่นักเรียนได้รับจากการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายและเสนอผลงาน

วิพากษ์งาน จึงควรใช้หลักการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ด้วย

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรได้มีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้เฉพาะด้านธรรมชาติ สถานประกอบการ สถานที่ทางสังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้

2) ควรได้มีการวิจัยและพัฒนาแบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ร่วมกับการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2540). *ชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2545). *ชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิศนา ขัมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณีนรัตน์ พิมพาภรณ์. (2555). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนหน่วยการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ในชุมชนพรหมนิมิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านพรหมนิมิต จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.*
- โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) นครปากเกร็ด 1. (2559) *รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารวิชาการ*. นนทบุรี.
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2543). *การใช้แหล่งความรู้ท้องถิ่นกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2545). *ปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: หลักการสู่ปฏิบัติ*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Operwoods.

- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2555). ชุดการสอน ในประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการสอนและฝึกอบรม หน่วยที่ 14 (น.8 - 15). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัทพรักหวานกราฟิก จำกัด.
- อำนวย แนนอุดร. (2553). การศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD โรงเรียนบ้านกุลจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น
- Hergenholt and M.H. Olson. (1993). *An introduction to theories of Learning* (14th ed.). Englewood Cliffs. NJ: Prentice Hall, Inc.
- Johnson, R.T. & Johnson, D.W. (1994). *An Overview of cooperative learning*. In J.S.Thousand, R.A. Villa & A. I. Nevins (Eds.), *Creativity and collaborative learning*. (pp. 31 -34) Baltimore Maryland: Paul H. Brooches Publishing Co.